

SAULIUS JASIONIS

Gamtinė žemdirbystė

Kaip ūkininkauti mažame sklype

**Tegyvuoja daržas
be kasimo, laistymo
ir trašų!**

Alma littera

Turinys

Apie šią knygą | 9

I SKYRIUS. **APIE GAMTINĘ ŽEMDIRBYSTĘ** | 13

„ŽEMDIRBYSTĖ“ GAMTOJE | 20

Kas yra dirva? | 24

Gyventojai | 27

Paklotė | 31

Kuo minta augalai? | 35

Simbiozė – sugyvenimas | 37

Grybai | 38

Trumpai apie ligas ir kenkėjus | 44

Nukrypimas apie kenkėjų naudą | 46

Vabzdžiai – augalų kenkėjai | 48

KAS VYKSTA MŪSŲ SODUOSE IR DARŽUOSE? | 50

Trąšos | 52

Gamtinės žemdirbystės galimybės | 55

Koks gruntas tinkamiausias? | 56

MULČIAVIMAS | 57

Mulčias – dirvos maistas | 57

Mulčiavimo funkcijos | 58

Mulčio rūšys | 60

Kokiu storiu reikia mulčiuoti?   62
Koks mulčias pats geriausias?   64
Savos gamybos biologiniai preparatai   64
Gamykliniai EM preparatai   70
Mitas apie azoto trūkumą   72
Dar šis tas įdomaus apie augalų ir mulčio „draugystę“   74
Derlingumo esmė   77
Dar šiek tiek apie mulčiavimą   79

ŪKININKAVIMAS MAŽUOSE SKLYPUOSE | 82

Mažų sklypų ypatumai   82
Poreikių skaičiavimas   83

II SKYRIUS. **DARŽAS** | 87

Vieta daržui   89
Zonavimas   90
Apsauga nuo vėjo   91
Mulčiuotas daržas   93
Daržas be mulčio   95
Sėjomaina   98
Kokios gali būti lysvės   102
Daržovių asortimentas   110
Jeigu dirva per sunki   111
Bulvės   115
Pomidorai   126
Ropės   141
Burokėliai   143
Agurkai   146
Svogūninės daržovės   149
Ankštinės daržovės   150
Ar verta auginti savas sėklas   151

Kai kurių daržovių sėklų auginimas | 154

Daržas rudenį | 158

Daržas pavasarį | 160

III SKYRIUS. **SODAS** | 163

Šiek tiek bendros informacijos apie sodą | 165

Apie sodo kultūras ir natūralią „selekciją“ | 169

Kaip pasirinkti tinkamus vaismedžių sodinukus | 173

Sodinimas | 178

Sodo kultūrų dauginimas | 186

Braškės | 196

Avietės | 203

Kriaušės | 207

Abrikosai | 209

Vynuogės | 210

Agrastai | 214

Juodieji serbentai | 214

Valgomieji sausmedžiai | 215

Sodo paklotė | 215

Kenkėjai | 220

IV SKYRIUS. **SMULKIOJI GYVULININKYSTĖ** | 225

„Istorija“ | 227

Keletas žodžių apie pačias vertingiausias kultūras | 229

Mėšlas | 230

Vištos | 232

Antys | 252

Triušiai | 253

Pabaigos žodis | 269

Naudingos nuorodos | 270

Apie šią knygą

Jūsų rankose – pirmoji lietuviška knyga apie gamtinę žemdirbystę, kuri leis jums atsisakyti daugelio tradicinių sunkių žemės ūkio darbų ir auginti aukščiausios kokybės maistą. Gamtinė žemdirbystė tinka ir stambiam ar smulkiam ūkininkui, ir miesto ar miestelio gyventojui, prižiūrinčiam vos keletą arų žemės – iš daugybės siūlomų variantų kiekvienas ras sau priimtinausius.

Ši knyga pirmiausia skiriama mažų sklypų naudotojams. Joje aprašyti daržininkystės ir sodininkystės būdai leis net mažiausiuose plotuose gauti gerą derlių ir aprūpinti šeimą tokiais maisto produktais, kokių nenusipirsite niekur ir už jokių pinigų.

Maždaug penktadalis knygos skiriama gamtinės žemdirbystės pagrindams. Pasakojama apie gamtoje vykstančius procesus, dėl kurių auga sveiki augalai ir gyvena sveiki gyvūnai, formuojasi derlingi dirvožemiai ir juose augantis maistas sukaupia mums naudingiausias savybes. Ši knygos dalis jums gali pasirodyti per daug sudėtinga ir moksliška, bet dėl to nesijaudinkite. Jeigu sunkiai suprantama – neskaitykite, iš karto eikite prie auginimo technologijų ar atskirų kultūrų aprašymų. Knyga sudėliota taip, kad skaityti ją galima nuo bet kurios vietos. O kai pajusite, kad jums trūksta „teorinio pagrindo“, – paskaitysite ir apie gamtoje vykstančius procesus, kuriais remiasi visa gamtinės žemdirbystės praktika.

Kita knygos dalis skiriama trimis pagrindinėms žemės ūkio sritims: daržininkystei, sodininkystei ir gyvulininkystei. Kadan-

gi knyga orientuota į mažus sklypus ir maisto produktų auginimą savo reikmėms, čia daugiau pateikiama būtent tokiam ūkininkavimui tinkamų variantų. Gyvulininkystės skyriuje taip pat aprašytas tik mažiems sklypams tinkančių gyvūnų auginimas. Tačiau dėsningumai visur tie patys ir aprašytus būdus galima naudoti visais atvejais, bet kokio dydžio žemės plotuose.

Lietuvoje gamtinė žemdirbystė gyvuoja jau dešimtmetį. Per šį laiką buvo visko, daug augalų auginimo būdų, kuriuos naudojome pradžioje, dabar pakeisti kitais, produktyvesniais ir leidžiančiais pasiekti aukštesnę kokybę. Atsirado daug naujų (iš tikrųjų – senų, bet užmirštų) augalų ir gyvūnų veislių, savo savybėmis vertingesnių už augintas seniau, kai žemę dirbome tradiciniais būdais. Šioje knygoje pateikiama tik naujausia informacija, nekalbama apie praeityje naudotus ir prasčiau pasiteisinusius metodus.

Ne visi čia aprašomi gamtinės žemdirbystės metodai patikrinti asmeniškai, bet visi naudojami ir pasiteisinę Lietuvoje. Turiu garbės bendrauti su daugeliu Lietuvos gamtinių žemdirbių, stebėti jų darbo rezultatus, daryti išvadas ir jas naudoti tolesniam gamtinės žemdirbystės tobulinimui.

Šiuo metu žemdirbystėje daugiausia siekiu sudaryti kuo natūralesnes sąlygas augalams ir gyvūnams, kad būtų užtikrinta geriausia jų sveikata, optimalus produktyvumas (ne eksploatacija) ir aukščiausios kokybės iš jų gaunama produkcija.

Natūralu, kad tokioje plačioje srityje kaip gamtinė žemdirbystė negaliu aprėpti visko ir daugelis jūsų kur kas geriau už mane išmanote apie kokių nors bulvių ar kopūstų veisles ar daržovių auginimo konvejerius. Todėl nepykite, kad knygoje nerasite visko, kas jus domina.

Technologijų ir daržo bei sodo kultūrų aprašymuose galbūt pasigesite būtent to, kas jums ypač aktualu. Kai ko gal nebus dėl ribotos knygos apimties, kai ko – tiesiog dėl to, kad neturiu pa-

kankamai tos srities kompetencijos ir nenoriu mokyti pats nemokėdamas. Rašau apie tai, kas man gerai žinoma ir patikrinta, kas man pačiam maloniausia auginti, prižiūrėti, tyrinėti ir, be abejo, valgyti. Ir neliečiu tų temų, kurios manęs paties nedomina. Manau, kad tai yra sąžininga ir apsaugos jus nuo klaidinančios informacijos.

Gamtinė žemdirbystė žengia labai plačiais žingsniais. Kasmet atrandame naujas tiesas, tobuliname ir paprastiname agrotechniką, išsigyjame naujų, perspektyvesnių augalų ir gyvūnų veislių, todėl kasmet bus ir ko nors naujo, taigi nėra jokio reikalo dabar bandyti sudėlioti viską nuo A iki Z. Koks bus tas „Z“, dabar niekas negali pasakyti.

Kada jau žinosime, kad apie gamtinę žemdirbystę viskas aišku ir nieko naujo ieškoti nereikia? Tada, kai mūsų gyvenime neliks žodžių „reikia“ ir „darbas“, kai dirbsime tik savo malonumui, kai valgysime tik patį skaniausią, vertingiausią ir nieko nekainuojantį maistą, kai mūsų butis virs sveika prabanga, tarnaujančia mūsų gerovei, o ne atimančia jėgas.

Rašydamas šią knygą, be praktinės informacijos, aš noriu jums parodyti, kaip gamta savarankiškai, be „žemės ūkio specialistų“ paslaugų, augina augalus bei gyvūnus ir visą gyvąjį pasaulį aprūpina pačiu geriausiu maistu. Jos dėsnius ir naudojamus metodus galime ir turime pritaikyti kasdieniame gyvenime. Tik taip žemdirbystė taps ne aplinkos ir žmonių naikavimo priemone, o gyvybės ir sveikatos šaltiniu.